

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 โดยคณะบุคคลซึ่งเรียกตัวเองว่า "คณะราษฎร" อันประกอบด้วย ทหารบก ทหารเรือ ตำรวจ และพลเรือนจำนวนหนึ่ง ซึ่งได้สถาปนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยขึ้น¹ พร้อมกันนั้น คณะราษฎรได้ให้สัญญาไว้กับประชาชน ซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญ 6 ประการ² ได้แก่ จะต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลายของประเทศไว้ให้มั่นคง จะต้องรักษาความปลอดภ้ยในประเทศ จะต้องบำรุงความสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ, จะต้องให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาคกัน จะต้องให้ราษฎรได้มีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระ อันไม่ขัดกับหลัก 4 ข้อที่กล่าวมาแล้ว และประการสุดท้ายคือจะต้องให้การศึกษาย่างเต็มที่แก่ราษฎร

นับตั้งแต่การ เปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งนั้นจนถึงปัจจุบัน ในหมู่ประชาชนชาวไทย ได้มีการเลือกตั้ง มีพรรคการเมือง มีรัฐสภา มีกลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มอิทธิพล ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ถือได้ว่าเป็นรูปแบบของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น³ แต่ยังคงขาดสาระสำคัญของ ประชาธิปไตยที่ฝังแน่นอยู่ในสำนึกของประชาชน นั่นก็คือ ประชาชนยังขาดอุดมการณ์อันเกี่ยวกับ

¹ นรนิติ เศรษฐบุตรและชาญวิทย์ เกษตรศิริ, บันทึกพระยาทรงสุรเดช เมื่อวันที่ปฏิวัติ 24 มิถุนายน 2475 (พระนคร: โรงพิมพ์อักษรไทย, 2514), หน้า 4.

² สำนักงานสภาพุแทนราษฎร, รายงานเกี่ยวกับคำประกาศนโยบายของคณะราษฎร การประชุมสมัยที่ 1. ครั้งที่ 1/2475 (พระนคร: โรงพิมพ์อักษรไทย, 2475), หน้า 6-7.

³ ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, "ประชาธิปไตยสำหรับคนไทย," จุดสารการเมืองสำหรับประชาชน (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2518): 1-4.

สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ หลักความเสมอภาคที่พึงปฏิบัติภายในขอบเขตแห่งกฎหมาย และประชาชน
ยังไม่ยึดถือแนวทางการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตยหรือวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้พิจารณา
ได้จากการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปฏิบัติตามอุดมการณ์โดยสม่ำเสมอ ซึ่งได้แก่ การปฏิบัติ
ตนให้สอดคล้องกับหลักเสรีภาพและความเสมอภาค การเคารพสิทธิของผู้อื่นและรักษาสิทธิของ
ตนเองอันชอบด้วยกฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสำนึกของพลเมืองดี ไม่เอาศักดิ์เอาเปรียบ
เป็นต้น

ตลอดระยะเวลา 47 ปีที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย
ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ยังถูกตัดขาดจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง ทั้งนี้เป็น
เพราะการขาดการให้ความรู้ความเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตยที่ต่อเนื่อง
กัน และมีการผูกขาดครอบครองอำนาจโดยคณะบุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งมีความทะเยอทะยานทางการเมือง
และมีอำนาจเป็นขรรคมตลอดมา มีการปฏิวัติล้มรัฐสภา อันเป็นสถาบันหลักของการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยนี้¹ และล้มเลิกกฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็นกลไกสำคัญของกาปกครองใน
ระบอบนี้หลายครั้งหลายหน ยังผลให้หลักการปกครองและโครงสร้างของรัฐสภา ต้องถูกเปลี่ยน
ไปเพื่อสนองความต้องการของคณะบุคคลผู้กุมอำนาจเสมอมา การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย
จะดำเนินไปได้ไกลเคียงกับอุดมการณ์ของประชาธิปไตยมากน้อยเพียงไรนั้น ส่วนใหญ่
ขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตของประชาชนในประเทศนั้น ถ้าวิถีชีวิตของประชาชนดำเนินไปตามวิถีทาง
ของประชาธิปไตยแล้ว การปกครองประเทศก็ย่อมจะไกลเคียงกับอุดมคติของประชาธิปไตย
มากยิ่งขึ้น เนื่องจากระบอบการปกครองของประเทศย่อมสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของประชาชน
ในประเทศ ถ้าประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศยอมรับและยึดเอาหลักแห่งความเท่าเทียมกัน
เป็นแนวในการดำเนินชีวิต เช่น เคารพในความคิดเห็นของคนอื่น และให้ออกาสคนอื่นที่จะ
คัดค้านตนได้ ดำเนินการต่อสู้เพื่อรักษาสิทธิเสรีภาพ ตลอดจนให้ความสนใจในกิจการบ้าน-

¹ กระทบ ทงธรรมชาติ, ความรู้เรื่องรัฐธรรมนูญไทย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
บรรณกิจ, 2518), หน้า 24-91.

เมืองอย่างสม่ำเสมอ¹

สำหรับประเทศไทยนั้น ความสนใจและการเข้าร่วมในกระบวนการทางการเมืองของประชาชนยังมีน้อย เนื่องจากประชาชนชาวไทยยังไม่เข้าใจความสำคัญของสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เมื่อเจ้าหน้าที่ของทางราชการและผู้สมัครรับเลือกตั้งมาชักชวนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ประชาชนกลับไม่มีความสนใจที่จะใช้สิทธินี้มากนัก² ดังจะเห็นได้จากสถิติการใช้สิทธิของประชาชนในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรในประเทศไทย ทั้งหมดรวม 12 ครั้ง³ มีผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ครั้งทีน้อยที่สุดคือการเลือกตั้งครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2491 มีผู้ไปใช้สิทธิคิดเป็นร้อยละ 26.54 ของผู้มีสิทธิ ส่วนการเลือกตั้งที่มีผู้ไปใช้สิทธิมากที่สุดคือ การเลือกตั้งครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 มีผู้ไปใช้สิทธิคิดเป็นร้อยละ 57.40 ของผู้มีสิทธิ ซึ่งครั้งอื่น ๆ ก็มีผู้ใช้สิทธิไม่เกินร้อยละ 45 ของผู้มีสิทธิ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเลือกตั้งครั้งสุดท้าย เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2522 มีผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ 43.90 ของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง⁴

¹ กรมพล ท่องธรรมชาติ, การเมืองและประชาธิปไตยของไทย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2519), หน้า 294-295.

² กรมพล ท่องธรรมชาติ, รัฐสภาในระบบการปกครองของไทย (พระนคร: โรงพิมพ์สมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย, 2514), หน้า 71.

³ กระทรวงมหาดไทย, กองการเลือกตั้ง, การบริหารงานเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2519 (กรุงเทพฯ: กองการเลือกตั้ง กระทรวงมหาดไทย, 2519), หน้า 6. (อัครสำเนา).

⁴ กระทรวงมหาดไทย, กองการเลือกตั้ง, สถิติการเลือกตั้ง 22 เมษายน 2522. (อัครสำเนา).

การที่มีผู้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งน้อย นับว่าเป็นอุปสรรคของการปกครองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งอาจแปรเจตนาได้ว่า ประชาชนไม่สนใจในหลักการปกครองตนเอง ให้ความสนใจในการที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย การแสดงความไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่ ไม่ถือเป็นธุระ เป็นลักษณะที่ชี้ให้เห็นว่า การปกครองที่เรียกว่า "ประชาธิปไตย" ยังไม่เป็นไปตามหลักการของประชาธิปไตยที่ดี ซึ่งจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อให้การปกครองแบบประชาธิปไตยโดยทางผู้แทนเป็นไปโดยสุจริต ยุติธรรม และเป็นไปตามความต้องการของประชาชน ตลอดจนเพื่อให้การใช้อำนาจของผู้ปกครองประเทศเป็นไปในขอบเขตจำกัด¹

จากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองของประชาชนชาวไทย เมื่อศึกษาจากกรณีเลือกตั้ง จะเห็นได้ว่า มีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ดำเนินไปตามหลักการหรือวัตถุประสงค์ที่ถูกต้อง² การที่ประชาชนขาดการแสดงบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น เป็นความบกพร่องของฝ่ายผู้ใช้อำนาจปกครองโดยไม่เผยแพร่ความรู้ทางการเมืองที่จำเป็นแก่ประชาชน และเป็นความบกพร่องของประชาชน เนื่องจากขาดความรู้และความสำนึกที่แท้จริงทางการเมือง กิจกรรมทางการเมืองนั้น นอกจากจะมีความรู้ความเข้าใจแล้ว ยังต้องมีความสนใจอย่างจริงจัง

¹ เมธา สุคนทรทัต, ประชาธิปไตยและหน้าที่ของผู้แทนราษฎร (ฝ่ายวิชาการ กลุ่มกิจกรรมนักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517), หน้า 38.

² วิมลวรรณ จินตราพันธ์ุ, "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: ศึกษาในด้านการเข้าร่วมทางการเมืองของประชาชนชาวไทยในการเลือกตั้ง," (ภาคผนวก) ในเมธา สุคนทรทัต, ประชาธิปไตยและหน้าที่ของผู้แทนราษฎร (ฝ่ายวิชาการ กลุ่มกิจกรรมนักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517), หน้า 170.

มีจุดมุ่งหมายและสำนึกต่อผลที่ตนเองในฐานะประชาชนจะต้องผูกพันกับผลที่เกิดขึ้นทางการเมือง ทั่ว¹ ความสำนึกทางการเมืองอาจเกิดขึ้นได้จากหลายวิถี แต่ที่สำคัญนั้นมีอยู่ 2 ประการ คือจากการศึกษาประการหนึ่ง และจากการปลุกกระดมมวลชนประการหนึ่ง²

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีแนวโน้มการตื่นตัวทางการเมืองเพิ่มขึ้นแม้แต่นักเรียน นิสิตนักศึกษา ก็เริ่มมีบทบาททางการเมืองยิ่งขึ้น แสดงให้เห็นว่า ผลจากการศึกษาทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีความสำนึกทางการเมือง จากการศึกษาเกี่ยวกับการเข้ามา มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้น มีแนวโน้มอย่างหนึ่งว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงจะเข้า มีส่วนร่วมในทางการเมืองมาก³ จากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นักเรียน นิสิตนักศึกษา เป็นพลังแนวหน้าอันสำคัญในการร่วมกันเดินขบวนขับไล่อุญแจจากรัฐ หลังจากนั้นก็มีการเรียกร้องต่าง ๆ มีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นคณะ ชมรมหรือศูนย์ เพื่อดำเนินการต่าง ๆ ทางการเมือง และมีการกระทำที่ท้าทายต่อความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย การตั้งกลุ่มหรือศูนย์ต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษาเป็นพลังอันใหญ่หลวงที่มีอำนาจต่อรองทางการเมืองอย่างยิ่งพลังหนึ่ง⁴

หลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมา จะเห็นได้ว่านักเรียน นิสิต-

¹ เชนทร์ วิวัฒน์บรรจง, "ประชาธิปไตยของไทย: บทเรียนจากอดีต," นิตยสารทองถิ่น, 15 (มีนาคม 2518): 51.

² เกรียง กীরติกร, "การศึกษากับความสำนึกทางการเมือง," ในจุดยืนและทิศทางการศึกษาของไทย, สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย พิมพ์เผยแพร่เนื่องในโอกาสครบรอบ 20 ปี (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 132.

³ วิมลวรรณ จินตราพันธ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 178.

⁴ มงคล สัตโสมภณ, "ขบวนการนักการศึกษา," รัฐชาติวิภาษ 16 (ตุลาคม 2517):

นักศึกษา มีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนต่อประเทศชาติ ต่อการเมืองของประเทศ ซึ่งจะเห็นผลสะท้อนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองมากขึ้น¹ ดังจะเห็นได้จากการเรียกร้องเพื่อความเป็นธรรมภายในสถาบันและในสังคมหลายครั้งหลายหนด้วยกัน เช่น การเรียกร้องของนิสิตนักศึกษา 12 สถาบัน ให้จัดตั้งสภานิสิต-นักศึกษา เมื่อปลายเดือนมกราคม 2522² การชุมนุมของสโมสรนักศึกษา 18 สถาบัน เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2522 เกี่ยวกับปัญหาชาวเวียดนามอพยพ³ การประท้วงรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2517 เกี่ยวกับการคัดสิทธิในการเลือกตั้งของประชาชนที่มีอายุ 18 ปี และคัดสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งของประชาชนที่มีอายุ 31 ปี⁴ การเดินขบวนขับไล่วิทยาธร โดยนักศึกษาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประมาณ 300 คน เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2518⁵ นักเรียน นักศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ชุมนุมประท้วงผู้ว่าราชการจังหวัดโดยท้าวแจกข่าวสารช่วยผู้ประสบอุทกภัยไม่ทั่วถึง⁶ และการประท้วงร่วมกับชาวนา-ชาวไร่ ตลอดจนการประท้วงผู้บริหารในสถาบันต่าง ๆ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามในการแสดงบทบาทความรับผิดชอบของกลุ่มนักเรียน นิสิตนักศึกษา โดยการประท้วงเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมนั้น จะเห็นได้ว่าในบางครั้งจะมีความรุนแรง

¹ณรงค์ พรพิริยะกุลชัย, ประเทศไทยกับการพัฒนาการเมือง (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2517), หน้า 85.

²สยามจดหมายเหตุ, 4 (2-8 กุมภาพันธ์ 2522): 146.

³สยามจดหมายเหตุ, 4 (15-21 มิถุนายน 2522): 676.

⁴"ประท้วงรัฐธรรมนูญ: สัญญลักษณ์แห่งประชาธิปไตยของมวลชน," ประชาชาติรายสัปดาห์ 1 (3 ตุลาคม 2517): 7.

⁵ประชาชาติไทย, 42 (7 มีนาคม 2518): 3.

⁶สยามรัฐ, 25 (7 ตุลาคม 2518): 16.

เกินขอบเขต เช่น การเรียกร้องให้สหรัฐอเมริกาถอนฐานทัพออกจากประเทศไทย จนกระทั่งเกิดการฆ่าปะระเบิดใส่ขบวนประชาชน นักศึกษา เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต 4 คนและบาดเจ็บมากมายในวันที่ 21 มีนาคม 2519¹ การคัดค้านการเดินทางกลับเข้าประเทศของจอมพลประภาส จารุเสถียร เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2519 ซึ่งทางศูนย์นิสิตไค้จัดการประท้วงอย่างเหนียวแน่นยื่นขอเรียกร้องต่อรัฐบาลให้ดำเนินคดีต่อจอมพลประภาส จารุเสถียร และในช่วงนั้นเอง ความรุนแรงระเบิดขึ้น โดยที่กลุ่มสหพันธ์นักศึกษาครูและกลุ่มอาชีพจะรุกเข้าปะระเบิดสกัดกั้นทางออกของศูนย์นิสิตที่จะเตรียมเคลื่อนขบวน มีผู้เสียชีวิตทันที 2 คน บาดเจ็บ 36 คน² นอกจากนี้ก็ยังมี การเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพโดยกระทำรุนแรงเกินกว่าเหตุและปราศจากเหตุผล เช่น การที่เยาวชนบางกลุ่มก่อความวุ่นวาย เคียงขบวนขับไล่ครูบาอาจารย์หรือบางกลุ่มต้องการมีส่วนมีเสียงในการบริหารโรงเรียนหรือวิทยาลัย ถ้าทางสถาบันการศึกษาไม่ยอมก็เชื่อว่าจะทำลายสถานที่เล่าเรียนบ้าง ข้างปาระเบิดขวาดบ้าง ซึ่งนับเป็นปัญหาที่ยุ่่งยากสำหรับบ้านเมือง³ การแสดงบทบาทความรับผิดชอบทางการเมืองไม่ปรากฏเฉพาะในหมู่นักเรียน นิสิตนักศึกษาเท่านั้น แม้ในหมู่ประชาชนอื่น ๆ โดยทั่วไป เช่น กลุ่มกรรมกร พนักงานในหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งกลุ่มข้าราชการบางกลุ่มก็เริ่มต้นตัวเรียกร้องสิทธิหรือผลประโยชน์ที่พึงจะได้รับเช่นเดียวกัน ดังที่ปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ที่พอจะรวบรวมมากล่าวอ้างอิงในที่นี้ ได้แก่ การประท้วงนัดหยุดงานเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมในเรื่องค่าจ้างแรงงานและสวัสดิการต่าง ๆ ที่ควรจะได้รับ เช่น การประท้วงของคณงานโรงกลั่นน้ำมันชัมมิท เพื่อสิทธิต่าง ๆ ที่ไม่เท่าเทียมกับข้าราชการและลูกจ้างองค์การเชื้อเพลิง รวมทั้งขอสวัสดิการและบริการเพิ่ม เมื่อปลายเดือนมกราคม

¹ อาทิตย์, 1 (22 พฤศจิกายน 2520): 32.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 33.

³ ชานินทร์ กรัยวิเชียร, "บทบาทของเยาวชนนิสิตนักศึกษา," ระบอบประชาธิปไตย (พระนคร: โรงพิมพ์รักษาความปลอดภัย กระทรวงกลาโหม, 2518), หน้า 66.

2521¹ การชุมนุมยื่นข้อเรียกร้อง 16 ข้อ ของกรรมการบริหารสหภาพแรงงานรถไฟแห่งประเทศไทย เพื่อให้ฝ่ายบริหารแก้ไขระเบียบค่าครองชีพ โครงสร้างของเงินเดือนและระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ให้เหมือนรัฐวิสาหกิจอื่น ๆ² การชุมนุมประท้วงที่บริเวณพระบรมรูปในรัชกาลที่ 6 สวนลุมพินี ของพนักงานโรงแรมดุสิตธานี เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2518³ การนัดหยุดงานของกรรมกร 200 คนของโรงงานกระเบื้องเคลือบ สมุทรสาคร จนเป็นเหตุให้มีการปะทะกันระหว่างกรรมกรที่นัดหยุดงานกับหัวหน้าคนงาน ผลที่ตามมาคือ คนงานหญิงตาย 1 คนและบาดเจ็บสาหัส 8 คน เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2518⁴ การชุมนุมเดินขบวนของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชาติไทย จำนวน 300 คน เพื่อต่อต้านชาวเวียตนามอพยพ โดยให้รัฐบาลรีบผลักดันออกไปจากประเทศไทย เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2522⁵ การชุมนุมเรียกร้องของสหพันธ์ชาวนา-ชาวไร่แห่งประเทศไทยเพื่อให้รัฐบาลปฏิบัติตามข้อเรียกร้อง โดยการจัดสรรที่ทำกินให้, แก้ไขกฎหมายควบคุมการเช่านาและกฎหมายปฏิรูปที่ดิน ตลอดจนให้กู้ยืมเงินไปไถ่ถอนที่ดิน ฯลฯ⁶ การชุมนุมเรียกร้องความเป็นธรรมเกี่ยวกับเงินช่วยค่าครองชีพของครูในจังหวัดต่าง ๆ เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2521⁷ นอกจากนี้ก็ยังมีพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของกลุ่มอื่น ๆ ในลักษณะเช่นเดียวกันนี้อีกเป็นจำนวนมาก

เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของประชาชนในอันที่จะรักษาไว้ซึ่งสิทธิ

¹ สยามจดหมายเหตุ, 3 (3-9 กุมภาพันธ์ 2521): 148.

² สยามจดหมายเหตุ, 3 (7-15 มิถุนายน 2521): 646.

³ สยามรัฐ, 25 (7 มิถุนายน 2518): 1.

⁴ ประชาชาติ, 1 (27 กรกฎาคม 2518): 1.

⁵ สยามจดหมายเหตุ, 4 (15-21 มิถุนายน 2522): 678.

⁶ ประชาธิปไตย, 43 (7 พฤษภาคม 2518): 16.

⁷ สยามจดหมายเหตุ, 3 (13-19 มกราคม 2521): 66.

และผลประโยชน์ของชน ภัยการเค้นขบวน ชุมนุมประท้วงหรือการแสดงประชามติต่าง ๆ เพื่ออำนาจครอบงำกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้บริหารสถาบันต่าง ๆ ของประชาชนชาวไทยในกลุ่มต่าง ๆ ยอมแสดงให้เห็นว่าในหมู่ประชาชนชาวไทย อันมีนักเรียน นิสิตนักศึกษา กรรมกร ชวนา-ชาวไร่ ตลอดจนประชาชนในกลุ่มอื่น ๆ ต่างก็มีความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองที่ดี ซึ่งปฏิบัติต่อชาติ พยายามมีสิทธิมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานของรัฐที่เห็นว่ายังไม่เป็นไปตามความต้องการของชน ซึ่งพฤติกรรมการต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมกระทำได้ภายในขอบเขตของรัฐธรรมนูญ และกฎหมายของบ้านเมือง ถ้าการต่อสู้เรียกร้องอยู่ในลักษณะสงบและมีเหตุผลประกอบด้วยความจริงใจแล้ว ก็มีสิทธิที่จะกระทำได้ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ามีการแสดงออกเพื่อเรียกร้องสิทธิและความเป็นธรรมของประชาชนชาวไทยในบางครั้งก็กระทำรุนแรงเกินกว่าเหตุ ชาติ เหตุผลที่ควรยอมรับโดยไม่ว่างในขอบเขตของรัฐธรรมนูญและกฎหมายของบ้านเมือง เช่น กรณีที่พนักงานขับรถไฟและคนงานรถไฟจำนวนประมาณ 300 คนเศษ ชุมนุมประท้วงโดยหยุดเดินรถ เพื่อเรียกร้องไม่ให้เอาความผิดกับนายสมนึก ชักนำ พนักงานขับรถไฟที่ประมาณเป็นเหตุให้รถไฟชนกันที่คลังขบวน ซึ่งการชุมนุมประท้วงกระทำในวันที่ 1-2 ตุลาคม 2522 เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ฝ่ายการพาณิชย์ ทำให้การรถไฟต้องสูญเสียรายได้จากการขายตั๋วและการขนส่งสินค้าไปประมาณ 300 ล้านบาท² นอกจากนี้ประชาชนต่างได้รับความสะดวกอื่น ซึ่งการนัดหยุดงานของกรรมกรรถไฟในครั้งนี้ ทางกระทรวงมหาดไทยสั่งเอาเรื่องยื่นขอการประท้วงโดยอ้างว่า หยุดงานโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในระหว่างประกาศใช้กฎอัยการศึก³ ถือเป็นความผิดทางกฎหมายอาญา⁴ จะเห็นได้ว่า การชุมนุมประท้วงนัดหยุดงานของพนักงานรถไฟ ก่อให้เกิดความเสียหายและสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน

¹ ประชาธิปไตย, 43 (7 พฤศจิกายน 2518): 16.

² ไทยรัฐ, 22 (4 ตุลาคม 2522): 1.

³ เคล็ดไทม์, 6 (5 ตุลาคม 2522): 1.

⁴ บ้านเมือง, 8 (6 ตุลาคม 2522): 1.

เป็นจำนวนมาก การกระทำครั้งนี้ถือเป็นการคัดค้านกฎหมาย มีความผิดในคดีอาญาเพราะ
 กระทำการไม่ชอบด้วยกฎหมายในระหว่างใช้กฎหมายการศึกษา¹ และกรณีนี้คำตรวจทั่วประเทศ
 200 นายชุมนุมกันที่โรงแรมนารายณ์เพื่อประท้วงคัดค้านพระราชบัญญัติโอนอำนาจการสอบสวน
 เมื่อเดือนสิงหาคม 2518² ตลอดจนกรณีคำตรวจชุมนุมประท้วงหน้าบ้านนายกรัฐมนตรีโดย
 ได้เข้าไปทำลายทรัพย์สินและมีการใช้อาวุธอีกด้วย³ และยังมีตัวอย่างการเรียกร้องที่รุนแรง
 ปรากฏในลักษณะทำลายทรัพย์สิน ก่อความเดือดร้อนให้ฝ่ายบริหารบ้านเมือง เช่น กรณี
 เฒ่าจวนผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งนายคล้าย จิตพิทักษ์ คำร้องตำแหน่งอยู่
 ขณะนั้น⁴ และสามารถจับกลุ่มบรรดาผู้รวมก่อการจลาจลและเผาบ้านพักผู้ว่าราชการจังหวัด
 ได้จำนวน 26 คน ซึ่งมีทั้งกลุ่มนักศึกษาและประชาชน⁵ จากตัวอย่างการแสดงออกด้วยการ
 ชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิและความเป็นธรรมบางประการเหล่านี้ถือว่าการกระทำ
 ที่ค่อนข้างจะรุนแรงและขาดเหตุผลควรแก่การยอมรับ เพราะก่อให้เกิดความเสียหายแก่
 ทรัพย์สินของผู้อื่น พฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมจะสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนชาวไทยยังขาด
 ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง ซึ่งในเรื่องนี้ ดร. ชนุ แสงศักดิ์ กล่าวว่า
 "ประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน ยังอยู่ในลักษณะที่ไม่สมบูรณ์ อันเนื่องมาจากการที่ประชาชน
 ยังไม่ได้รับการศึกษาอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามแบบอย่างประชาธิปไตย
 อย่างเพียงพอ⁶ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยให้ประชาชนชาวไทยสามารถ

¹พิมพ์ไทย, 1 (5 ตุลาคม 2522): 1.

²ประชาชาติ, 26 (19 สิงหาคม 2518): 16.

³ประชาชาติ, 2 (20 สิงหาคม 2518): 12.

⁴ไทยนิกร, 3 (22 มกราคม 2522): 26.

⁵สยามรัฐ, 25 (29 มีนาคม 2518): 16.

⁶ชนุ แสงศักดิ์, "การศึกษาพัฒนาการกับการพัฒนาการทางการเมือง," ใน ทฤษฎี
 และแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ โดยอมร รักษาศักดิ์และชิตติยา กรรณสูต (บรรณาธิการ)
 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 2 (พระนคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2515), หน้า 42.

ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของประชาธิปไตย จะต้องอาศัยระบบ การให้การศึกษาที่ถูกต้อง นั่นคือทำให้การศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีความ รับผิดชอบ ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดี การพัฒนาค่านิยมให้มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เพราะถ้าประชาชนมีค่านิยมและทัศนคติที่ดีและถูกต้องแล้ว ก็จะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ รวมถึงพฤติกรรมทางการเมืองในทางที่ดีด้วย จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของสถาบันโรงเรียน ที่จะช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแก่นักเรียน ให้รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ รู้จักใช้ทักษะในการวิเคราะห์หิวจรรย์เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองอย่างมีเหตุผล เพื่อว่าจะสามารถปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม จึงเป็นหน้าที่ของครูสังคมศึกษาที่จะช่วยให้เยาวชนของชาติได้รับความรู้ความเข้าใจ เกิด มโนทัศน์และมีความเชื่อจนเกิดการยอมรับในสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งมีการฝึกฝนในทักษะที่จำเป็น จนเกิดความชำนาญแล้วจึงจะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนาได้ เพราะหลักการของวิชาสังคมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า เกิดความเชื่อถือและยอมรับ ตลอดจนมีการฝึกฝนให้เกิดทักษะต่าง ๆ จึงจะทำให้ผู้เรียน สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการได้ ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการสอน ของครูสังคมศึกษา จึงควรดำเนินการตามจุดมุ่งหมายของกระบวนการให้การศึกษาอบรม ซึ่งมี 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ทักษะพิสัย (Cognitive Domain) เป็นจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับการเรียนรู้ ทางด้านความรู้และการแก้ปัญหา ประกอบด้วยส่วนที่เป็นความรู้ ทักษะ และความสามารถ ทางสติปัญญา
2. ทัศนคติพิสัย (Affective Domain) เป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่รวม ถึงการเรียนรู้ทางด้านทัศนคติ ค่านิยม ความสนใจและความซาบซึ้งซึ่งซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายใน

¹ สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2518), หน้า 47-48.

แต่ละบุคคล

3. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาทางด้านทักษะในการเคลื่อนไหวและการใช้วชิระต่าง ๆ ของร่างกาย โดยทักษะจากง่ายไปหายากและมีความซับซ้อน

การให้การศึกษอาบรมจะสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายทั้ง 3 ประการที่กล่าวมานี้ ทั้งนี้เพราะการศึกษามีหมายถึง การดำเนินการด้วยกระบวนการทุกชนิดที่จะทำให้บุคคลพัฒนาความสามารถในด้านต่าง ๆ พัฒนาทัศนคติและพัฒนาพฤติกรรมอย่างอื่นที่จัดเป็นค่านิยม หรือคุณธรรมที่จะเป็นผลดีและเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก¹ การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของบุคคลอันมีพื้นฐานจากการให้การศึกษอาบรมนั้น ยังไม่บรรลุผลตามเป้าหมายเท่าที่ควร เนื่องจากในการวัดและประเมินผลการศึกษา เราสามารถทดสอบความสามารถทางด้านสติปัญญา ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา รวมทั้งสามารถฝึกฝนปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ เช่น ทักษะในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า กระบวนการให้การศึกษอาบรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ทางด้านพุทธิพิสัย

(Cognitive Domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เพียง 2 ประการเท่านั้น เพราะวัตถุประสงค์ทางด้านทัศนคติพิสัย (Affective Domain) ซึ่งเป็นสิ่งที่จะมีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกในด้านต่าง ๆ ของบุคคล ได้แก่ ความรู้สึก การเห็นคุณค่า ค่านิยม และทัศนคติต่าง ๆ นั้น เรายังไม่สามารถจะวัดได้โดยตรงด้วยการใช้แบบทดสอบ เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในแต่ละบุคคลโดยสืบเนื่องมาจากสภาพทางจิตหรือทางอารมณ์ของมนุษย์ที่ซับซ้อนมาก จนไม่สามารถวัดได้โดยตรง อีกทั้งยังไม่สามารถสังเกตเห็นได้

¹ Carter V. Good, Dictionary of Education, (New York: Mc Graw - Hill Book Company, 1959), p. 191.

โดยง่าย นอกจากจะส่งผลออกมาทางด้านพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง¹ ดังนั้นวัตถุประสงค์ทางด้านทัศนคติพิสัย (Affective Domain) จะเป็นส่วนกระตุ้นให้มีการปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ โดยอาศัยความรู้และทักษะที่มีอยู่ควบคู่กัน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ย่อมจะเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากทัศนคติต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับ และถ้าหากบุคคลใด ๆ ได้รับความนิยมนและทัศนคติที่ไม่ถูกต้องก็ย่อมก่อให้เกิดปัญหาขึ้น ดังเช่น ในสภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้น มาจากการที่ประชาชนชาวไทยแสดงพฤติกรรมในอันที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยพยายามเรียกร้องสิทธิและความเป็นธรรม ตลอดจนผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่พึงจะได้รับจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งการแสดงออกต่าง ๆ เหล่านี้มีทั้งลักษณะที่เหมาะสมควรแก่การยอมรับ เช่น การรวมกลุ่มอภิปรายชี้แจงในปัญหาเศรษฐกิจของชาติ การต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น การรวมกลุ่มแก้ปัญหาชาวเวียดนามอพยพ เป็นต้น สำหรับการแสดงออกในบทบาทความรับผิดชอบทางการเมืองในบางกรณีก็เกินไปในลักษณะที่รุนแรงขาดเหตุผล ขาดการพิจารณาไตร่ตรองให้รอบคอบ ถึงขั้นขวางป่าระเบิด การบุกทำลายเคหะสถานของผู้อื่น ตลอดจนก่อความเสียหายโดยการบุกเผาजनูวาราจักรจังหวัด จากตัวอย่างที่ได้อ้างอิงมาแล้ว นับเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง ซึ่งไม่ใช่วิธีการของประชาธิปไตยที่ถูกต้อง พฤติกรรมในลักษณะดังกล่าวนี้ น่าจะเป็นไปไม่ได้ว่า ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่มิมีความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยมและทัศนคติต่าง ๆ ที่ไม่ถูกต้อง เพราะการที่คนเรามีพฤติกรรมการแสดงออกในลักษณะเช่นไร น่าจะเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากทัศนคติที่มีส่วนให้บุคคลแสดงออกในลักษณะที่แตกต่างกันเช่นนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาค่านิยมและทัศนคติให้เป็นไปในแนวทางที่พึงปรารถนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านทัศนคติที่เกี่ยวกับการเมือง ย่อมจะมีความสำคัญยิ่งต่อระบอบประชาธิปไตยของชาติ ช่วยให้เยาวชนสามารถ

¹ L.L. Thurstone, "Attitude Can Be Measured," Readings in Attitude Theory and Measurement, Edited by Martin Fishbein, (New York: John Wiley and Sons, Inc., 1917), p. 479.

คำรณคนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง ตลอดจนความพยายามที่จะแสดงออกเฉพาะพฤติกรรมทางการเมืองที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อความเจริญก้าวหน้าในวิถีทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของชาติ ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากสังคมใด มีสมาชิกที่ไม่พยายามปฏิบัติตามระเบียบของสังคม โดยแสดงพฤติกรรมในทางต่อต้าน ไม่ให้ความร่วมมือกับนโยบายในการปกครองประเทศ อันสืบเนื่องมาจาก การเรียนรู้ทางด้านทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง ย่อมจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการปกครองของประเทศ ดังนั้น อุดมการณ์ของประชาธิปไตยจะบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับทัศนคติทางการเมืองของเยาวชนในชาติเป็นสำคัญ

การที่เยาวชนในสังคมไทยจะมีความรู้ความเข้าใจ มีทัศนคติทางการเมืองที่ถูกต้องเหมาะสม ให้ความร่วมมือในกิจกรรมทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ และมีความพร้อมที่จะสนองตอบในกิจการต่าง ๆ ของบ้านเมืองในฐานะพลเมืองดี อันนำไปสู่พฤติกรรมทางการเมืองได้ นั้น จะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง (Political Socialization) ซึ่งสามารถกระทำได้ใน 2 รูปแบบ คือ จากการศึกษาอกระบบ (Nonformal Education) และการศึกษาในระบบ (Formal Education) สำหรับการเรียนรู้ทางการเมืองในลักษณะแรกดังกล่าวนี้ เด็กจะได้รับจากสังคม สื่อมวลชน พรรคการเมือง และครอบครัว เป็นต้น การอบรมสั่งสอนของบิดามารดาที่มีต่อบุตรหลาน สมาชิกในครอบครัว ย่อมส่งผลให้เยาวชนเหล่านี้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองดี ค่านิยม แนวความคิด ตลอดจนทัศนคติต่าง ๆ ย่อมปรากฏในลักษณะของพฤติกรรมต่าง ๆ รวมถึงพฤติกรรมการแสดงออกในทางการเมืองด้วย โดยเฉพาะครอบครัวมีความสำคัญ เพราะเป็นสถาบันทางสังคมแรกสุดที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ การเรียนรู้ต่าง ๆ ถือกำเนิดขึ้นภายใต้การอบรมสั่งสอนของสถาบันครอบครัว ดังนั้นครอบครัวย่อมมีอิทธิพลต่อแนวความคิดและทัศนคติทางการเมืองของเยาวชนในชาติ แต่ในสังคมไทยเรายังไม่สามารถที่จะหวังพึ่งสถาบันครอบครัวในด้านการศึกษาให้ความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนการให้การศึกษาทางการเมืองแก่บุตรหลานของตนได้มากนัก ทั้งนี้ เพราะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและระดับการศึกษาของประชาชนชาวไทยยังไม่ดีเท่าที่ควร ครอบครัว

ส่วนใหญ่มักครอบงำในหน้าที่ดังกล่าว มักสร้างค่านิยมที่ไม่ถูกต้องแก่บุตรหลาน เช่น เรื่อง การทำมาหากินและเรื่องปากท้องย่อมจะสำคัญมากกว่าการที่จะไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรม ทางการเมือง มักเพิกเฉยและนอนหลับทับสิทธิ์ของคนในการไปออกเสียงเลือกผู้แทน โดย เน้นความสำคัญที่การทำมาหากิน ถือประโยชน์ส่วนตนมากกว่าจะคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะ ได้รับความร่วมมือกัน พยายามสอดแทรกค่านิยมและแนวความคิดใหญ่ทรนกล้อยตามไปในทางที่ ไม่ถูกต้อง จึงก่อให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองดังที่ปรากฏ

ดังนั้น การเรียนรู้ทางการเมือง (Political Socialization) ของเด็ก ย่อมต้องอาศัยการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาในระบบ (Formal Education) ซึ่งได้ แก่ สถาบันโรงเรียน โดยมีครู อาจารย์ เป็นผู้ทำหน้าที่พัฒนาความรู้ความเข้าใจ ค่านิยม แนวความคิด และทัศนคติต่าง ๆ แก่เยาวชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ไปในทางที่เหมาะสม โดยพยายามแก้ไขเปลี่ยนแปลงแนวความคิด ความเชื่อถือเก่า ๆ ตลอดจนทัศนคติที่ไม่ถูกต้องให้เป็นไปในทางที่พึงปรารถนา ทั้งนี้เพราะทัศนคติอาจเปลี่ยนแปลงได้ โดยวิธีการต่าง ๆ 4 ประการ คือ¹

004331

1. แรงจูงใจ
2. เทคนิคอันเหมาะสม
3. การกระทำหรือการปฏิบัติจริง
4. หลักการแห่งเหตุผล

ครู อาจารย์ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนจึงมีอิทธิพลต่อการ พัฒนาการเรียนรู้ทางการเมืองแก่นักเรียนเป็นอันมาก และจะเป็นบุคคลที่นักเรียนยึดเป็น แบบฉบับ โดยประพฤติปฏิบัติตนในกรอบที่ได้รับการอบรมสั่งสอน อันเป็นผลให้ทัศนคติต่าง ๆ

¹ไพฑูริย์ อินทริวิชา, หลักและวิธีการวัดเจตคติ (อนุสารเพื่อการวิจัยฉบับ 3, กองการวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2517), หน้า 49.

ที่ไม่ถูกต้องเกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด และยังคงมีการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้ จากการวิจัยพบว่า การเรียนรู้ทางการเมืองในโรงเรียนมัธยมไม่ว่าจะเป็นทางการหรือไม่ก็ตาม จะมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อทัศนคติทางการเมืองของนักเรียน²

ในสังคมปัจจุบัน การให้การศึกษาอบรมภายในโรงเรียน ยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร ส่วนหนึ่งมาจากปัญหาในด้านการสอนของครู การที่เยาวชนของชาติได้รับการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจทางด้านการเมือง ในวิชาหน้าที่พลเมืองจากครูผู้สอนจนกระทั่งสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพ แต่เยาวชนส่วนใหญ่ยังประพฤติปฏิบัติตนไม่เหมาะสม ขาดความรับผิดชอบ ความสำนึกในหน้าที่ ตลอดจนขาดคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองดี เพราะ "พลเมืองดีต้องเป็นผู้มีทัศนคติและค่านิยมที่เหมาะสม นั่นคือ เป็นผู้ที่ต้องการที่จะมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีความรับผิดชอบต่อกระบวนการทางการเมือง มีความเชื่อมั่นในเกียรติภูมิของบุคคล ยอมรับฟังคำโต้แย้งจากทุกคน มีทักษะและความสามารถในการแสวงหาความรู้ ตลอดจนสามารถวิเคราะห์เรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล"³ จากการศึกษาเยาวชนไทยขาดคุณสมบัติตลอดจนความสามารถดังกล่าว ย่อมมีผลสืบเนื่องมาจากวิธีการสอนของครู ซึ่งส่วนใหญ่มักจะสอนโดยใช้วิธีการบรรยายมากกว่าวิธีการอื่น ๆ ที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ จนสามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น การคิดค้นหาเหตุผล ความ

¹ Jum C. Nunnally, Jr., Test and Measurements (New York: Mc Graw - Hill Book Co., Inc., 1959), pp. 300 - 301.

² Carol Cate Webster, "Political Socialiation in India," Dissertation Abstracts International 35 (July 1974) : 548A.

³ Edwin Fenton, The New Social Studies (New York: Holt Rinchart and Winston, Inc., 1967), p. 25.

สามารถในการคิดวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ครูมักจะ
 คำนึงถึงความสำคัญของเนื้อหาวิชาที่บรรจุในหลักสูตรมากกว่าการจัดกิจกรรมการเรียน
 การสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จึงเป็นการสอนที่เน้นในด้านความรู้ความเข้าใจ
 (knowledge) ท่องเนื้อหาวิชามากกว่าที่จะมุ่งพัฒนาในด้านทักษะต่าง ๆ (skill)
 หรือในด้านทัศนคติ (attitude) ของผู้เรียน ดังนั้นครูสังคมศึกษาที่ดีควรพยายามพัฒนา
 วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาหน้าที่พลเมืองให้มีประสิทธิภาพ จากการวิจัย
 ของ วรณวิมล หนีมพานิช¹ และจีรวรรณ สร้อยน้ำ² พบว่า ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ใช้
 วิธีการสอนแบบบรรยาย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความคิด ทักษะการวิพากษ์วิจารณ์
 อย่างมีเหตุผลของเยาวชนไทย แต่อย่างไรก็ตาม การให้การศึกษาในระบบ (Formal
 Education) ซึ่งจัดขึ้นภายในโรงเรียน โดยมีครูเป็นผู้แนะนำ ก็ยังนับว่ามีบทบาทสำคัญ
 ที่จะช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่นักเรียนได้เป็นอันมาก ระบบการศึกษาและครู
 จึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย เพราะครูโดยเฉพาะ
 ครูสังคมศึกษาจะเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคม (socializing
 agent) ที่สำคัญที่จะพัฒนาทัศนคติเกี่ยวกับประชาธิปไตยให้เข้าไปอยู่ในสังคมได้³

ด้วยเหตุนี้ขบวนการให้การศึกษาอบรมที่จัดขึ้นภายในโรงเรียนจะช่วยพัฒนาความ

¹ วรณวิมล หนีมพานิช, "มโนทัศน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียน
 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิต-
 วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 79.

² จีรวรรณ สร้อยน้ำ, "มโนทัศน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนอาชีว-
 ศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์-
 มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 93.

³ Damon Weber, "Urban Problems and Teachers in Politics,"
Social Education 33 (October 1969) : 678 - 680.

เจริญก้าวหน้าและช่วยฝึกความเป็นพลเมืองที่ดีเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ทรอย ฮอลิเดย์ (Troy Holiday) ซึ่งกล่าวว่า "ปัจจุบันโรงเรียนมีบทบาทมากในด้านการฝึกหน้าที่พลเมือง (Civic Training) เพราะโรงเรียนมีอิทธิพลต่อเด็กมากกว่าสถาบันอื่น เพราะมีโครงการฝึกฝนและมีวัตถุประสงค์เฉพาะในการสอน คือ การพัฒนาให้เป็นพลเมืองที่ดีตั้งแต่เด็ก"¹ และนอกจากนั้นโรงเรียนยังเป็นองค์การที่สำคัญมากที่จะถ่ายทอดลักษณะนิสัยให้แก่เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อและค่านิยม²

สมิธ, เคราส์ และแอทกินสัน (Smith, Krouse and Atkinson) ได้กล่าวสนับสนุนความสำคัญเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนในสังคมประชาธิปไตยว่า "โรงเรียนมีความรับผิดชอบในการเตรียมประสบการณ์ที่จะทำให้เด็กเรียนสามารถมีส่วนร่วมในการปกครองถ้าประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของกลุ่ม ชาคความซาบซึ้ง และเห็นคุณค่าของประชาธิปไตย และขาดความสามารถในการดำรงชีวิต ตลอดจนการทำงานร่วมกับสมาชิกอื่น ๆ ในสังคมเดียวกันแล้ว รากฐานของระบบการปกครองก็จะล้มเหลว"³ และบุญชนะ อัครดากร ได้แสดงความคิดเห็นว่า "โรงเรียนต่าง ๆ ตลอดจนมหาวิทยาลัยควรจะฝึกอบรมนักเรียนและนักศึกษาให้โดยจริงจัง การเพาะนิสัยเยาวชนให้รู้จักความสำคัญของการที่จะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ย่อมจะเป็นแนวทางนำไปสู่ความสำเร็จในการสร้างตัวบุคคลให้เป็นประชาธิปไตยต่อไปในอนาคต"⁴

¹ Troy Holiday, "Better Training Means Better Citizen," The Social Studies 59 (April 1958): 169 - 171.

²ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, จิตวิทยาทางการเมือง (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518), หน้า 28.

³Edward W. Smith, Stanley W. Krouse, and Mark M. Atkinson, "Social Studies Programs," The Educator's Encyclopedia 7th ed. (1969) : 347.

⁴บุญชนะ อัครดากร, "การพัฒนาประเทศของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 10 (พฤษภาคม 2513): 8-9.

ดังนั้นบทบาทความสำคัญในการให้การศึกษาของโรงเรียนจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการเมืองการปกครองของประเทศ โดยเฉพาะในสภาพสังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งปรับปรุงพื้นฐานของระบบการศึกษาและสภาพการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่การสอนวิชาหน้าที่พลเมืองให้บรรลุเป้าหมายโดยพยายามเชื่อมช่องว่างระหว่างการเรียนการสอนกับการปฏิบัติจริง ๆ ให้เข้าด้วยกันได้¹

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ผ่านการศึกษาวិชาต่าง ๆ ทั้งที่เป็นวิชาพื้นฐานและวิชาเฉพาะนามากแล้ว รวมทั้งวิชาสังคมศึกษา อันประกอบด้วยวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และศีลธรรม เป็นต้น นักเรียนเหล่านี้ได้รับการศึกษาอบรมภายในโรงเรียนตั้งแต่ต้นจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งถือได้ว่าได้รับการศึกษาที่สูง และเมื่อสำเร็จการศึกษาก็จะออกไปเป็นแรงงานระดับฝีมือ (skilled-labour) รวมทั้งอาจจะไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จนกระทั่งออกไปประกอบอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงอยากจะศึกษาว่า การที่คนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมทางการเมืองที่ไม่ดีจะให้ความสนใจหรือกระตือรือร้นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองนั้นจะเป็นเพราะเขามีทัศนคติทางการเมืองที่ไม่ดีหรือไม่ โดยจะเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งได้ผ่านกระบวนการศึกษาเล่าเรียนในระบบของโรงเรียนมาครบถ้วน เป็นตัวแทนของประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผลที่ได้จะทำให้ทราบว่า ทัศนคติทางการเมืองจะเป็นส่วนที่มาของพฤติกรรมทางการเมืองในลักษณะที่เฉยเมย เฉื่อยชา ไม่สนใจการเมืองหรือไม่ การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากในอาณาบริเวณดังกล่าว เป็นเขตที่มีปัญหา มีการต่อสู้ทางการเมืองสูง และเป็นเขตแทรกซึมของฝ่ายผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ตลอดจนมีปัญหาลึกเกี่ยวกับการอพยพของชาวจีน เวียดนาม และลาว เป็นต้น การได้ทราบทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนในระดับนี้ จะมี-

¹ John S. Gibson, "Needed : A Revolution in Civic Education,"

ประโยชน์ต่อฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารประเทศ และมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปกครองประเทศให้เหมาะสมต่อไปด้วย นอกจากนี้ยังจะเป็นช่องทางที่จะช่วยให้ทราบว่า ระบบการศึกษาของเราในปัจจุบันมีส่วนช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง มีความสนใจในการเมืองการปกครองที่หวังไว้หรือไม่ โดยเฉพาะวิชาหน้าที่พลเมืองและวิชาที่เกี่ยวข้องกับการปกครองประเทศ จะช่วยให้เกิดผลต่อการเรียนและความสนใจมากขึ้นเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสรุปผลจากการตอบแบบวัดทัศนคติทางการเมืองในต่าง ๆ

ดังนี้ คือ

- ทัศนคติทั่วไปเกี่ยวกับการเมือง
- ทัศนคติต่อผู้นำทางการเมือง
- ทัศนคติต่อระบบการปกครองของประเทศ
- ทัศนคติต่อสถาบันทางการเมือง
- ทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในระหว่าง

- ก. นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง
- ข. นักเรียนที่มีภูมิลำเนาในเขตตัวเมืองกับนักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตตัวเมือง
- ค. นักเรียนที่บิดา-มารทามีพื้นฐานการศึกษาต่างกัน
- ง. นักเรียนที่บิดา-มารทามีสภาพอาชีพต่างกัน
- จ. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดา-มารดาต่างกัน

3. เพื่อหาข้อเสนอแนะแนวทาง การปรับปรุงหลักสูตรและการสอนความรู้ทางการเมืองในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่อไป

สมมุติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยมีสมมุติฐานต่อการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เพศต่างกันและอยู่ในเขตที่ตั้งภูมิลำเนาที่ต่างกัน มีทัศนคติทางการเมืองแตกต่างกัน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีคามารคามี่พื้นฐานการศึกษา สภาพอาชีพ และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่ต่างกัน จะทำให้ทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนแตกต่างกันด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยมีขอบเขต ดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยมุ่งศึกษาทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนรัฐบาล สังกัดกรมสามัญศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีทั้งหมด 16 จังหวัด แบ่งออกเป็น 3 เขตการศึกษา คือ เขตการศึกษา 9, 10 และ 11

2) กลุ่มตัวอย่างประชากร ผู้วิจัยได้กำหนดตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้เขตการศึกษาแต่ละเขตเป็นชั้นภูมิ (Stratum) ของการแบ่ง ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยเห็นว่ากระทรวงศึกษาธิการได้แบ่งเขตการศึกษาไว้เพื่อความเหมาะสมในการจัดการศึกษาตามสภาพภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น กล่าวคือ ในเขตการศึกษา 9 ได้แก่จังหวัดขอนแก่น เลย อุดรธานี หนองคาย และสกลนคร ซึ่งจังหวัดต่าง ๆ ในเขตนี้มีสภาพภูมิศาสตร์คล้ายคลึงกันและมีอาณาบริเวณติดต่อกันอยู่ทางด้านเหนือของภาค และมีผลกระทบด้านภาษาวัฒนธรรมกับประเทศลาว และญวนอพยพ

ในเขตการศึกษา 10 ได้แก่ จังหวัดมหาสารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด บึงกาฬ อุดรราชธานี และนครพนม ซึ่งจังหวัดต่าง ๆ ในเขตนี้มีสภาพภูมิศาสตร์ ติดต่อกันอยู่ทางคาบตะวันออกเฉียงของภาคและมีผลกระทบเกี่ยวกับภาษา-วัฒนธรรมกับประเทศลาวและชาวญวนอพยพ ซึ่งมีสภาพคล้ายคลึงกับเขตการศึกษา 9

ในเขตการศึกษา 11 ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ ซึ่งจังหวัดเหล่านี้มีสภาพภูมิศาสตร์คล้ายคลึงกันและติดต่อกันอยู่ตอนใต้ของภาค มีผลกระทบในด้านภาษา-วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเทศเขมร

ในขั้นต่อไป ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้มาซึ่งจังหวัดที่เป็นตัวแทนของแต่ละเขตการศึกษา โดยกำหนดเขตการศึกษาระยะ 3 จังหวัด ซึ่งผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างและได้มาซึ่งตัวแทนของจังหวัดในเขตการศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

- เขตการศึกษา 9 ได้แก่จังหวัดขอนแก่น อุดรธานี และสกลนคร
- เขตการศึกษา 10 ได้แก่จังหวัดอุดรราชธานี กาฬสินธุ์ และนครพนม
- เขตการศึกษา 11 ได้แก่จังหวัดชัยภูมิ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ

ในขั้นสุดท้าย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้มาซึ่งโรงเรียนที่เป็นตัวแทนในแต่ละจังหวัด ๆ ละ 2 โรงเรียน และในแต่ละโรงเรียนที่สุ่มได้ กำหนดที่จะสุ่มตัวอย่างประชากรโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากเด็กเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แยกเป็นนักเรียนชาย 15 คนและนักเรียนหญิง 15 คน รวมตัวอย่างประชากรโรงเรียนละ 30 คน จะได้ตัวอย่างประชากรรวมทั้งสิ้นจำนวน 540 คน¹

¹ ดูรายชื่อโรงเรียนในบทที่ 3

- 3) ศึกษาทัศนคติทางการเมืองในเรื่องต่อไปนี้
- ก. ทัศนคติทั่วไป เกี่ยวกับการเมือง
 - ข. ทัศนคติต่อนำทางการเมือง
 - ค. ทัศนคติต่อระบบการปกครองของประเทศ
 - ง. ทัศนคติต่อสถาบันทางการเมือง
 - จ. ทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- 4) องค์ประกอบในการศึกษาเปรียบเทียบสังคม ดังนี้
- ก. พื้นฐานทางการศึกษาของบิดา-มารดาของนักเรียน จัดเป็น 7 ระดับ
 1. ไม่ได้เรียนหรือไม่จบชั้น ป.4
 2. ป.4
 3. ป.7 หรือ ม.3
 4. ม.ศ.3 หรือ ม.6
 5. ม.ศ.5 หรือ ม.8
 6. จบปริญญาหรือเทียบเท่า
 7. ปริญญาตรีขึ้นไป
 - ข. พื้นฐานทางอาชีพของบิดา-มารดาของนักเรียน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้
 1. กรรมกรทางเกษตรกรรม, กรรมกรทางอุตสาหกรรม ช่างนา
ช่างไร่ ช่างสวน ช่าง ฯลฯ
 2. ค้าขาย-หาบเร่, ค้าขาย-ร้านค้า และธุรกิจต่าง ๆ
 3. นักการเมือง, นักปกครอง, ข้าราชการทหาร, ข้าราชการตำรวจ
 4. ข้าราชการครู, ข้าราชการพลเรือนอื่น ๆ
 5. พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานเทศบาล (สุขาภิบาล) และอาชีพอื่น ๆ
 - ค. การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนของบิดามารดา แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ
 1. การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democratic Rearing)
 2. การเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมาก (Authoritative Rearing)
 3. การเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Laissez-faire Rearing)

ความสำคัญหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. อาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา อาจใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงเนื้อหาสาระ วิธีการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
2. ผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา อาจจะใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการบริหารกิจการนักเรียนและส่งเสริมทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนได้ด้วยความเหมาะสมยิ่งขึ้น
3. กรมสามัญศึกษาและนักการศึกษา อาจจะใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรและการให้การนิเทศอบรมแก่ครูอาจารย์ที่ทำการสอนในวิชาสังคมศึกษา (การเมืองและการปกครอง) ได้ดียิ่งขึ้น
4. ผู้สนใจอาจจะใช้เป็นแนวทางในการวิจัยในกรณีที่เกี่ยวข้องต่อไป

คำจำกัดความ

ทัศนคติ หมายถึง ความพร้อมที่จะสนองตอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสภาพการณ์ใดในทางสนับสนุนหรือต่อต้านสิ่งนั้นหรือสภาพการณ์นั้น ถ้าเป็นไปในทางสนับสนุนเรียกว่า มีทัศนคติที่ดี แต่ถ้าเป็นไปในทางที่ต่อต้าน เรียกว่ามีทัศนคติที่ไม่ดี

ทัศนคติทางการเมือง หมายถึง ความพร้อมที่จะคอยสนองทั้งในเชิงสนับสนุนและต่อต้านต่อหลักเกณฑ์และกิจกรรม ตลอดจนองค์กรและบุคคลอันเป็นองค์ประกอบในกิจกรรมต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการบริหารและการปกครองประเทศ ถ้าเป็นไปในทางสนับสนุน เรียกว่ามีทัศนคติทางการเมืองที่ดี แต่ถ้าเป็นไปในทางที่ต่อต้าน เรียกว่า มีทัศนคติทางการเมืองที่ไม่ดี

กลุ่มก้าวหน้า (The Liberal Group) หมายถึง พวกที่ถือหลักว่าจะต้องมี การเปลี่ยนแปลงสิ่งเก่า ๆ โดยสิ้นเชิง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมมากยิ่งขึ้น

กลุ่มเป็นกลาง (The Moderate Group) หมายถึงพวกที่เห็นว่า บางสิ่ง
บางอย่างควรมีการเปลี่ยนแปลงโดยที่กลุ่มก้าวหน้าต้องการ แต่ไม่ใช่ทุกอย่าง จะมีบาง
อย่างที่ควรจะต้องไว้อย่างเดิมตามแนวความคิดของอนุรักษนิยม

กลุ่มอนุรักษนิยม (The Conservative Group) หมายถึง พวกที่ยึดมั่น
ในแนวที่เป็นอยู่เดิมในสังคม และถือว่าคืออยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 5 ในปีการศึกษา 2522 ของโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกรมสามัญศึกษาเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย